Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kuudes jaosto)

22 päivänä kesäkuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artikla — Järkevän epäilyksen puuttuminen — Tuomioistuinten toimivalta avioliittoa koskevassa asiassa — Asetus (EY) N:o 2201/2003 — 16 artiklan 1 kohdan a alakohta — Sen ajankohdan määrittäminen, jona asia tulee vireille tuomioistuimessa — Käsite ”ajankohtana, jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen”

Asiassa C-173/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Court of Appeal (valitustuomioistuin, Irlanti) on esittänyt 18.3.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.3.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

M. H.

vastaan

M. H.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev sekä tuomarit C. G. Fernlund (esittelevä tuomari) ja S. Rodin,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artiklan mukaisesti,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL 2003, L 338, s. 1) 16 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkintaa.

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat M. H. ja M. H. ja jossa on kyse heidän perheensä hajoamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan otsikkona on ”Asian paneminen vireille tuomioistuimessa”, ja sen 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Asian katsotaan tulleen vireille tuomioistuimessa:

a) ajankohtana, jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen edellyttäen, että hakija ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin haasteen antamiseksi tiedoksi vastaajalle;

tai

b) jos asiakirja on annettava tiedoksi ennen sen jättämistä tuomioistuimeen, ajankohtana, jona tiedoksiannosta vastaava viranomainen ottaa sen vastaan, edellyttäen, että hakija ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin asiakirjan jättämiseksi tuomioistuimeen.”

4 Asetuksen 19 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevia kanteita, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.

– –

3. Kun on ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, tuomioistuimen, jossa kanne on myöhemmin nostettu, on jätettävä asia tutkimatta.

Tällöin asian myöhemmin vireille pannut kantaja voi siirtää asian siihen tuomioistuimeen, jossa kanne on ensiksi pantu vireille.”

Irlannin lainsäädäntö

5 Irlannissa voimassa olevien prosessisääntöjen, sellaisina kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ne esitti, mukaan menettely alkaa, kun kyseessä olevan tuomioistuimen kirjaamo antaa (”issued”) haasteen (”summons”). Haasteen tiedoksiantamista ei edellytetä ennen menettelyn aloittamista. Kun haaste on annettu, se annetaan tiedoksi vastaajalle.

6 Vaikka menettelyn katsotaan olevan vireillä vasta, kun se on aloitettu haasteen antamisen jälkeen, kyseessä oleva tuomioistuin on kuitenkin toimivaltainen lausumaan asiassa ennen tätä antamista. Tilanne on tällainen perheoikeutta koskevissa kiireellisissä menettelyissä.

Yhdistyneen kuningaskunnan oikeus

7 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa (Englanti ja Wales) sovellettavat menettelysäännöt vastaavat Irlannissa sovellettavia sääntöjä ja ne esitetään tämän määräyksen 5 ja 6 kohdassa. Haasteen sijasta menettely kuitenkin alkaa kanteella (”petition”).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

8 Pääasian valittaja herra M. H. ja pääasian vastapuoli rouva M. H. menivät naimisiin 26.6.1982.

9 Pääasian vastapuoli nosti avioerokanteen, joka saapui Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) perheasioita käsittelevään tuomioistuimeen 7.9.2015 klo 7.53. Päiväyksen ilmaiseva leima lyötiin tähän kanteeseen viimeistään klo 10.30 samana päivänä. Kyseisen tuomioistuimen kirjaamo antoi sen 11.9.2015. Se annettiin tiedoksi pääasian valittajalle 15.9.2015.

10 Pääasian valittaja jätti asumuserohaastehakemuksen 7.9.2015 noin klo 14.30 High Courtin (alioikeus, Irlanti) kirjaamoon, ja haaste annettiin hieman tämän jälkeen samana päivänä. Haaste annettiin pääasian vastapuolelle tiedoksi 9.9.2015.

11 Pääasian vastapuolen Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) perheasioita käsittelevässä tuomioistuimessa aloittaman avioeromenettelyn katsotaan alkaneen 11.9.2015 ja olleen vireillä kyseisessä tuomioistuimessa kyseisestä päivästä lähtien. Pääasian valittajan High Courtissa Irlannissa aloittaman asumuseromenettelyn katsotaan alkaneen 7.9.2015 ja olleen vireillä kyseisessä tuomioistuimessa kyseisestä päivästä lähtien.

12 Irlannissa vireille saatetun menettelyn yhteydessä pääasian valittaja on vaatinut High Courtia toteamaan, että asia on tullut vireille ensiksi kyseisessä tuomioistuimessa, ja pääasian vastapuoli on vaatinut sitä toteamaan, että asia on tullut vireille ensiksi Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) perheasioita käsittelevässä tuomioistuimessa, asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan soveltamiseksi.

13 High Court lausui näistä vaatimuksista todeten asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan perusteella, että asia on tullut vireille ensiksi Yhdistyneen kuningaskunnan (Englanti ja Wales) perheasioita käsittelevässä tuomioistuimessa.

14 Pääasian valittaja valitti tästä ratkaisusta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

15 Näin ollen Court of Appeal (valitustuomioistuin, Irlanti) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sisältyvää ilmaisua ’ajankohtana, jona haastehakemus – – jätetään tuomioistuimeen’ tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan

a) ajankohtaa, jona tuomioistuin vastaanottaa haastehakemuksen, myös, jos tämä vastaanottaminen sinällään ei kansallisen lainsäädännön mukaan välittömästi aloita menettelyä, vai

b) ajankohtaa, jona sen johdosta, että tuomioistuin vastaanottaa haastehakemuksen, menettely kansallisen lainsäädännön mukaan alkaa?”

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt unionin tuomioistuinta käsittelemään asian nopeutetussa menettelyssä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan mukaisesti.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

17 Jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä, unionin tuomioistuin voi esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää työjärjestyksensä 99 artiklan nojalla ratkaista asian perustellulla määräyksellä.

18 Käsiteltävään asiaan on sovellettava tätä säännöstä.

19 Kun otetaan huomioon se, että asia ratkaistaan tällä työjärjestyksen 99 artiklan nojalla annetulla määräyksellä, lausunnon antaminen hakemuksesta asian käsittelemiseksi nopeutetussa menettelyssä raukeaa.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohdan a alakohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu ajankohta, ”jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen”, on se ajankohta, jona tämä jättäminen kyseessä olevaan tuomioistuimeen tapahtuu, vaikka se sinällään ei kansallisen lainsäädännön mukaan välittömästi aloita menettelyä.

21 Unionin tuomioistuin lausui hiljattain 6.10.2015 annetussa tuomiossa A (C-489/14, EU:C:2015:654) kahden eri jäsenvaltion kahdessa tuomioistuimessa vireillä olevan kahden menettelyn, joista yksi koskee avioeroa ja toinen asumuseroa, välisestä vireilläolovaikutuksesta.

22 Siltä osin kuin kyse on asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklassa vahvistettujen vireilläolovaikutusta koskevien sääntöjen tarkoituksesta, unionin tuomioistuin on huomauttanut, että näillä säännöillä pyritään välttämään rinnakkaiset oikeudenkäynnit eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa ja näistä mahdollisesti seuraavat keskenään ristiriitaiset ratkaisut. Tämän vuoksi Euroopan unionin lainsäätäjä halusi ottaa käyttöön selkeän ja tehokkaan järjestelmän vireilläolovaikutustilanteiden ratkaisemiseksi (ks. tuomio 6.10.2015, A, C-489/14, EU:C:2015:654, 29 kohta).

23 Kuten asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 1 ja 3 kohdassa käytetyistä ilmauksista ”tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu” ja ”tuomioistuin, jossa kanne on myöhemmin nostettu” käy ilmi, tämä järjestelmä perustuu siihen ajalliseen järjestykseen, jossa asiat on pantu vireille tuomioistuimissa.

24 Sen ajankohdan määrittämiseksi, jolloin asian katsotaan tulleen vireille tuomioistuimessa, ja samalla sen määrittämiseksi, missä tuomioistuimessa se on ensin pantu vireille, on nojauduttava kyseisen asetuksen 16 artiklaan, jonka otsikko on ”Asian paneminen vireille tuomioistuimessa”.

25 Unionin tuomioistuin totesi 16.7.2015 annetun määräyksen P (C-507/14, ei julkaistu, EU:C:2015:512) 30 kohdassa, että tämä artikla sisältää sen ajankohdan, jolloin asian katsotaan tulleen vireille tuomioistuimessa, itsenäisen määritelmän. Unionin lainsäätäjä käytti asian vireilletuloajankohdan yhdenmukaista käsitettä, joka määritetään kyseessä olevan prosessuaalisen järjestelmän mukaan yhden ainoan toimen toteuttamisella eli asiakirjan, jolla asia saatetaan vireille tuomioistuimessa, toimittamisella tai sen tiedoksi antamisella mutta jossa otetaan kuitenkin huomioon toisen toimen tosiasiallinen toteuttaminen tämän jälkeen. Asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan asia on saatettu vireille ajankohtana, jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen, edellyttäen, että kantaja ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin haasteen antamiseksi tiedoksi vastaajalle (määräys 16.7.2015, P, C-507/14, ei julkaistu, EU:C:2015:512, 32 kohta).

26 Unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan asian vireille tuleminen tuomioistuimessa ei edellytä kahden edellytyksen, eli haastehakemuksen tai vastaavan asiakirjan jättämisen sekä tämän asiakirjan tiedoksi antamisen vastaajalle, täyttymistä vaan yhden ainoan edellytyksen eli haastehakemuksen tai vastaavan asiakirjan jättämisen täyttymistä. Tämän säännöksen mukaan tämä jättäminen yksinään merkitsee asian saattamista vireille

tuomioistuimessa edellyttäen, että kantaja ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin haasteen antamiseksi tiedoksi vastaajalle (määräys 16.7.2015, P, C-507/14, ei julkaistu, EU:C:2015:512, 37 kohta).

27 Tämän edellytyksen osalta unionin tuomioistuin totesi, että sen tarkoituksena on taata suoja menettelyn väärinkäyttöä vastaan. Kyseisen edellytyksen täyttymistä tarkastettaessa ei siis oteta huomioon kyseisen tuomioistuimen tuomioistuinjärjestelmästä johtuvaa hitautta vaan yksinomaan kantajan huolimattomuus (määräys 16.7.2015, P, C-507/14, ei julkaistu, EU:C:2015:512, 34 kohta).

28 Edellä esitetystä seuraa, että kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsi, kun on vahvistettu, kumpaa kahdesta asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetystä vaihtoehdosta sovelletaan kyseessä olevan jäsenvaltion valinnan mukaan, ajankohta, jolloin asia on saatettu vireille tuomioistuimessa, perustuu tässä 16 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyn ensimmäisen vaihtoehdon yhteydessä ainoastaan objektiiviseen toteamukseen ajankohdasta, jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen, riippumatta kansallisista menettelysäännöistä, joilla määritetään, milloin ja missä olosuhteissa menettely on aloitettu tai sen katsotaan olevan vireillä, edellyttäen, että kantaja ei ole sen jälkeen laiminlyönyt edellytystä, joka liittyy tämän asiakirjan tiedoksi antamiseen vastaajalle.

29 Näin ollen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettu ajankohta, ”jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen”, on se ajankohta, jona tämä jättäminen kyseessä olevaan tuomioistuimeen tapahtuu, vaikka se sinällään ei kansallisen lainsäädännön mukaan välittömästi aloita menettelyä.

Oikeudenkäyntikulut

30 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 16 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettu ajankohta, ”jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen”, on se ajankohta, jona tämä jättäminen kyseessä olevaan tuomioistuimeen tapahtuu, vaikka se sinällään ei kansallisen lainsäädännön mukaan välittömästi aloita menettelyä.

Allekirjoitukset